

Journal of Human Rights and Peace Studies

journal homepage: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/HRPS/index>

The Mouth Covering Named Rape Culture and a Struggle for Gender Justice on Social Media¹

ผ้าปิดปากที่ชื่อวัฒนธรรมการข่มขืนกับการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมทางเพศในสื่อสังคม

Pornrat Vachirachai/พรรัตน์ วชิราชัย²

Institute of Human Rights and Peace Studies, Mahidol University, Thailand

สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ประเทศไทย

Email: ninging.zhq@gmail.com

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article History:

Received: 1-Nov-2021

Revised: 8-Jun-2022

Accepted: 9-Jun-2022

Keywords:

Rape culture,
Gender-Based Violence,
Women,
Campaign,
Social media

Rape culture serves as the mouth covering to silence women's voices. In particular, women who experienced Gender-Based Violence and became a campaigner to end violence. This study interviewed seven women who revealed themselves and their experiences on social media and later became advocates to fight against sexual violence between 2016 and 2019, the year of the #MeToo phenomenon that emerged in 2017. This article examines the impact of rape culture on this group of women. The findings reveal that sexual violence is rooted in a culture of violence that always has an adversarial and intense impact on women since they were sexual victims and even when they become advocates. Gender-Based Violence is perceived as a personal issue and ignored when the victims pursue help and support. The public's adherence to gender norms and the sexuality of women and men leads to the victim's reprimand and the perpetrator's legitimacy. Acceptance of violence partly supported by gender norms stemmed from the discourse of Thainess. Some victims were confused and accepted sexual violence due to their relationship with the perpetrators. The findings echo the myth about victims and sexual criminals in society. Public opinions challenge to diminish, marginalize women's voices, and halt the campaign in politicizing women's experiences - "the personal is political." This article attempts to give readers a clearer view of the faces of rape culture and to provide some observations to dismantle the rape culture.

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง "กรณีศึกษาผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงบนฐานเพศภาวะสู่การเป็นผู้รณรงค์ผ่านสื่อสังคม" หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2564

² นักศึกษา

บทคัดย่อ

คำสำคัญ:

วัฒนธรรมการข่มขืน,
ความรุนแรงบนฐานเพศ
สภาวะ, ผู้หญิง,
การรณรงค์, สื่อสังคม

วัฒนธรรมการข่มขืนทำหน้าที่เป็นผ้าปิดปากเสียงของผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่ประสบความรุนแรงบนฐานเพศสภาวะ และออกมารณรงค์ยุติความรุนแรง บทความนี้ศึกษาประสบการณ์ความรุนแรงบนฐานเพศสภาวะของผู้หญิง 7 คนที่เปิดเผยตัวตนและเล่าเหตุการณ์ที่ตนเคยประสบบนสื่อสังคมและต่อมากลายเป็นผู้รณรงค์ระหว่างปี พ.ศ. 2559-2562 ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดปรากฏการณ์ #MeToo ในปี พ.ศ. 2560 เพื่อศึกษาการทำงานของวัฒนธรรมข่มขืนที่กระทำกับพวกเธอและเปิดเผยให้เห็นรูปร่างหน้าตาของความรุนแรงทางเพศเชิงวัฒนธรรมที่ทำงานอย่างเข้มข้นทั้งก่อนและระหว่างการรณรงค์ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลที่เกี่ยวข้องและใช้โพสต์ในสื่อสังคมที่กรณีศึกษาแนะนำ วิเคราะห์ผ่านแนวคิดสตรีนิยมและวัฒนธรรมการข่มขืน ซึ่งพบว่าหน้าตาของวัฒนธรรมการข่มขืนนั้นคือการทำให้ความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเป็นเรื่องเล็กน้อย การยึดติดบรรทัดฐานทางเพศและเพศวิถีของผู้หญิงและผู้ชาย ซึ่งนำไปสู่การตำหนิเหยื่อและให้ความชอบธรรมแก่ผู้กระทำ การยอมรับความรุนแรงบนฐานเพศสภาวะผ่านความเป็นไทย ความสับสนและยอมรับความรุนแรงบนฐานเพศสภาวะของเหยื่อความรุนแรง ผลการวิจัยได้สะท้อนมายาคติเกี่ยวกับเหยื่อและอาชญากรของสังคม ความพยายามด้อยค่าเสียงของผู้หญิงและกระบวนการทำให้เป็นชายขอบ อีกทั้งยังพยายามยับยั้งกระบวนการรณรงค์ที่พยายามทำให้ “เรื่องส่วนตัวเป็นเรื่องการเมือง” บทความชิ้นนี้จะทำให้ผู้อ่านมองเห็นใบหน้าของวัฒนธรรมการข่มขืนได้ชัดเจนขึ้นและนำเสนอข้อสังเกตเพื่อร่วมรื้อถอนวัฒนธรรมการข่มขืนที่ยังดำรงอยู่ในสังคมไทย

บทนำ

ความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิงนั้นเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและแทบทุกประเทศทั่วโลก แม้จะมีการพูดถึงปัญหานี้มาอย่างยาวนานแต่ดูเหมือนปัญหาจะไม่มีที่ท่าว่าจะหมดไป ปัจจัยสำคัญเนื่องจากวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่และวัฒนธรรมการข่มขืนที่ฝังรากลึกในความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างเพศ ซึ่งมีข้อมูลจำนวนมากยืนยันปรากฏการณ์ดังกล่าว เช่น องค์การอนามัยโลก (World Health Organization [WHO], 2021) สํารวจข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2543-2561 ใน 161 ประเทศทั่วโลก พบว่าประมาณ 1 ใน 3 หรือ 30% ผู้หญิงเคยถูกกระทำความรุนแรงทางกายหรือทางเพศโดยคู่หรือบุคคลที่มีคู่หรือทั้งสองกรณี ทำให้เกิดปัญหาทางสาธารณสุขและการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้หญิง Archavanitkul et al. (2009) พบว่าข้อมูลงานวิจัยและสถิติของภาครัฐระบุตรงกันว่าความรุนแรงทางเพศเป็นปัญหาใหญ่อันดับหนึ่งของสังคมไทย ทั้งฐานข้อมูลข่าวและบทความเรื่องเพศในไทยในช่วง 10 ปี (พ.ศ. 2541-2550) ข้อมูลการสำรวจระดับชาติเรื่องพฤติกรรมทางเพศ โดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และสถิติความรุนแรงทางเพศจากหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ สถิติตัวเลขคดีอาชญากรรมทางเพศที่มีการแจ้งความทั่วประเทศ และจำนวนผู้หญิงและเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงและมารับบริการในศูนย์บริการช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรง หรือ ศูนย์พึ่งได้ (One Stop Crisis Center: OSCC) กระทรวงสาธารณสุขที่มีจำนวนมากขึ้น

ด้านข้อมูลจากการสำรวจของเครือข่ายเมืองปลอดภัยเพื่อผู้หญิงพบว่าผู้หญิง 1 ใน 3 หรือ 36% ของผู้ตอบแบบสำรวจเคยถูกคุกคามทางเพศขณะเดินทางหรือใช้บริการขนส่งสาธารณะ แต่ส่วนใหญ่เลือกที่จะเงียบและเลี่ยงเหตุการณ์ดังกล่าว มีเพียง 14% ที่เลือกแจ้งเหตุไปยังหน่วยบริการที่รับผิดชอบ และ 12% แจ้งตำรวจ เนื่องจาก อาย กลัวคนไม่เชื่อ กลัวถูกมองไม่ดี ไม่แน่ใจว่ามีกฎหมายคุ้มครองหรือไม่ ไม่รู้จะไปแจ้งเหตุกับใคร และคิดว่าเจ้าหน้าที่หรือตำรวจคงช่วยอะไรไม่ได้ (Women and men progressive movement foundation, 2017)

เมื่อนำข้อมูลนี้มามองในทฤษฎีความรุนแรงของ Galtung (2004) ที่แบ่งความรุนแรงออกเป็น 3 ระดับ จะพบว่าความรุนแรงบนฐานเพศสภาพเป็นทั้งความรุนแรงทางตรง (Direct violence) ที่ละเมิดและคุกคามความปลอดภัยในชีวิตและเนื้อตัวร่างกายของผู้หญิง เป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural violence) ที่ทำให้ผู้หญิงไม่แน่ใจได้ว่ากฎหมายจะคุ้มครองหรือไม่ และเป็นความรุนแรงทางวัฒนธรรม (Cultural violence) ที่ทำให้ผู้หญิงรู้สึกอับอาย กลัวคนไม่เชื่อว่าถูกทำร้าย กลัวจะถูกมองไม่ดี ทำให้แม่เหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น แต่ไม่เป็นที่รับรู้ กลายเป็นประเด็นที่ไม่สำคัญ ส่งผลให้ความรุนแรงบนฐานเพศสภาพยังคงดำรงในสังคมต่อไปและถูกทำให้เป็นปกติ

ในสถานการณ์ที่ถูกกดทับเช่นนี้ การมาถึงของสื่อสังคมทำให้หลายอย่างเปลี่ยนแปลงไป สื่อสังคมนั้นได้เปิดโอกาสให้ผู้รับสารเป็นผู้ผลิตสารเอง เกิดการสื่อสารแบบ Many-to-Many แทนที่สื่อสารแบบ One-to-Many รูปแบบการสื่อสารดังกล่าวทำให้เกิดการไหลของข้อมูลจำนวนมากและกลายเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการเชื่อมต่อและนำไปสู่การเคลื่อนไหวทางสังคมต่างๆ ได้แก่ อาหรับสปริง Occupy Wall Street การปฏิวัติร่มในฮ่องกง ด้านการต่อสู้ในประเด็นสิทธิสตรีก็เกิดขึ้นในสื่อสังคมเช่นกัน Chittal (2015) กล่าวว่าขบวนการผู้หญิงสร้างปรากฏการณ์ผ่านสื่อสังคมโดยใช้ “แฮชแท็ก” หรือ Hashtag (แทนด้วยสัญลักษณ์ “#”) เป็นอาวุธหลักในการต่อสู้กับระบบชายเป็นใหญ่ เช่น พ.ศ. 2556 กลุ่มผู้หญิงที่ต้องการประท้วงการเรียกเก็บเงินค่ายุติการตั้งครรภ์ในรัฐเท็กซัสชวนกันใช้ Hashtag #StandWithWendy เมื่อผู้หญิงต้องการประท้วงเสื้อเด็กผู้หญิงที่มีลักษณะเหยียดเพศ พวกเขาเข้าไปส่งข้อความที่เพจ Facebook ของบริษัท จนบริษัทไม่อาจละเลยและต้องหยุดขายผลิตภัณฑ์ดังกล่าว นอกจากนี้ยังมี Hashtag เกี่ยวกับประเด็นความรุนแรงต่อผู้หญิงมากมาย ได้แก่ #YesAllWomen ที่แบ่งปันเรื่องราวเกี่ยวกับการคุกคาม ล่วงละเมิด และการแบ่งแยกทางเพศ #WhyIStayed ที่แบ่งปันเรื่องราวของผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว และปรากฏการณ์ #MeToo ในปี พ.ศ. 2560 ที่เริ่มจากดาราสาวอเมริกัน อลิซซา มิลาโน ได้โพสต์ข้อความคนที่เคยถูกคุกคามทางเพศใช้ Hashtag นี้เพื่อแสดงให้รู้ว่ามีเหยื่อของการคุกคามทางเพศอยู่จำนวนมาก ทำให้เกิดกระแสการเรียกร้องความเป็นธรรมทางเพศไปทั่วโลก ในประเทศไทยเองก็ได้รับความสนใจ แต่ไม่ได้เป็นกระแสที่แพร่หลาย Boonchu & Mumbanchao (2019) กล่าวว่า กระแส Me Too ในประเทศไทยก็ยังไม่แพร่หลายมากนัก เพราะในสังคมไทยยังมองข้ามและไม่ให้ความสำคัญตระหนักถึงพิษภัยของการคุกคามทางเพศจนกว่าภัยนั้นจะมาถึงตนเอง ผู้หญิงที่ถูกคุกคามทางเพศก็ไม่กล้าที่จะออกมาเปิดเผยเรื่องราวที่ถูกกระทำให้คนอื่นได้รับรู้ เพราะเงื่อนไขโครงสร้างวัฒนธรรมสังคมหลายประการ อย่างไรก็ตาม ในช่วง พ.ศ. 2559-2562 ผู้วิจัยเริ่มเห็นผู้หญิงกระทำความรุนแรงทางเพศและความรุนแรง

ในครอบครัวออกมาส่งเสียงและเล่าเรื่องราวของตนเองผ่านบัญชีสื่อสังคมส่วนตัวหรือสื่อออนไลน์ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในประเด็นดังกล่าวมากขึ้น ทำให้ผู้วิจัยตั้งคำถามว่า ผู้หญิงที่เปิดเผยมือเรื่องราวของตนเองในสื่อสังคมจะต้องประสบและรับมือกับวัฒนธรรมความรุนแรงทางเพศในสังคมไทยอย่างไรบ้าง กระนั้น จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องก็ยังไม่พบบางงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงบนฐานเพศสภาวะออกมาเคลื่อนไหวในสื่อสังคมและยังไม่พบบางชิ้นใดที่จะตอบข้อสงสัยของผู้วิจัยข้างต้น จึงนำมาสู่การศึกษาวิจัยชิ้นนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์ของบทความชิ้นนี้คือการสำรวจรูปร่างหน้าตาของความรุนแรงทางเพศเชิงวัฒนธรรมหรือ “วัฒนธรรมการข่มขืน” ที่มีอยู่ในสังคมไทย ผ่านประสบการณ์ทั้งก่อนและหลังการรณรงค์ในสื่อสังคมของกรณีศึกษา 7 คน ซึ่งเป็นผู้หญิงที่มีประสบการณ์ความรุนแรงบนฐานเพศสภาวะภาวะ โดยหวังว่าเมื่อเราเห็นใบหน้าของความรุนแรงนี้ชัดเจนขึ้น เราจะเท่าทันและมีพลังในการรื้อถอนวัฒนธรรมการข่มขืนออกไปได้ในที่สุด ในส่วนต่อจากนี้จะเริ่มจากการอธิบายความหมายของความรุนแรงบนฐานเพศสภาวะ วัฒนธรรมการข่มขืนวิธีวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย หลังจากนั้นจึงอภิปรายผลการวิจัยว่า วัฒนธรรมการข่มขืน (Rape culture) ได้ทำให้เสียงของผู้หญิงที่ต้องการเรียกร้องความเป็นธรรมให้ตนเองเงียบลงทั้งก่อนและหลังการออกมารณรงค์อย่างไรบ้าง ดังรายละเอียดที่จะนำเสนอต่อไป

ความหมายของความรุนแรงบนฐานเพศสภาวะ (Gender-Based Violence: GBV)

ความรุนแรงบนฐานเพศสภาวะคือความรุนแรงที่มุ่งเป้าไปที่บุคคลเนื่องจากเพศสภาวะหรือความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อเพศใดเพศหนึ่งอย่างไม่ได้สัดส่วน ความรุนแรงบนฐานเพศสภาวะซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง รูปแบบของความรุนแรงบนฐานเพศสภาวะ ได้แก่ ความรุนแรงทางกายซึ่งคือการทำให้บาดเจ็บหรือทำให้มีปัญหาสุขภาพ ความรุนแรงทางเพศคือการละเมิดทางเพศโดยไม่ได้ได้รับความยินยอมพร้อมใจ ความรุนแรงต่อจิตใจคือพฤติกรรมการควบคุม การบีบบังคับ การใช้อำนาจทางเศรษฐกิจ การข่มขู่คุกคาม (Blackmail) ตัวอย่างของความรุนแรงบนฐานเพศสภาวะ เช่น ความรุนแรงในครอบครัวซึ่งรวมถึงความรุนแรงทางกาย ทางเพศ ทางจิตใจและทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในครอบครัว (European Commission, n.d.)

วัฒนธรรมการข่มขืน

วัฒนธรรมการข่มขืน (Rape culture) ปรากฏครั้งแรกในช่วงสตรีนิยมคลื่นลูกที่สอง (ศตวรรษ 1970) ที่ต้องการสร้างความตระหนักรู้ต่อสาธารณะเกี่ยวกับการแพร่ขยายของวัฒนธรรมที่ส่งเสริมให้ความรุนแรงทางเพศเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า Brownmiller (1975) นักสตรีนิยมคนแรกๆ พูดถึงวัฒนธรรมนี้ว่ามันคือการทำให้การข่มขืนกลายเป็นเรื่องปกติและทำให้ผู้หญิงไม่กล้าร้องเรียนเกี่ยวกับการถูกข่มขืนของตนเอง ด้านมหาวิทยาลัย Southern Connecticut State University (n.d.) ได้นิยามความหมายว่า วัฒนธรรมการข่มขืนคือสภาพแวดล้อมที่การข่มขืนเป็นที่แพร่หลาย การทำให้ความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นเรื่องปกติ ขยายตัวผ่านการใช้ภาษาที่เกลียดชังผู้หญิง การทำให้ร่างกายของผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ การยั่วให้เกิดความรุนแรงทางเพศ วัฒนธรรมเช่นนี้สร้างสังคมที่ไม่เคารพสิทธิและความปลอดภัยของผู้หญิง ผลักให้เหยื่อกลายเป็นคนชายขอบ ทำให้การออกมารายงานเหตุเป็นเรื่องยาก ซึ่งสนับสนุนให้เกิดการล่วงละเมิดต่อไป ตัวอย่างของวัฒนธรรมการข่มขืน ได้แก่ การตำหนิเหยื่อ ความเห็นว่าการล่วงละเมิดเป็นเรื่องเล็กน้อย มุกตลกเรื่องเพศ การจำกัดกับการคุกคามทางเพศ การให้ความสนใจว่าเหยื่อใส่ชุดอะไร การไม่สนใจความรุนแรงทางเพศในสื่อต่างๆ การให้ความหมายเพศชายว่าเป็นผู้ควบคุมและมีนิสัยก้าวร้าว การให้ความหมายเพศหญิงว่าต้องพึ่งพาและเป็นฝ่ายยินยอม การทักท้วงเอาว่าผู้หญิงสำส่อนเท่านั้นที่จะถูกข่มขืน การทักท้วงเอาว่าผู้ชายจะไม่ถูกข่มขืนหรือผู้ชายอ่อนแอเท่านั้นที่จะถูกข่มขืน การสอนให้ผู้หญิงหลีกเลี่ยงการถูกข่มขืนด้วยวิธีการต่างๆ เป็นต้น

Buchanan and Jamieson (2016) เห็นว่าวัฒนธรรมการข่มขืนคือกระบวนการทำให้เป็นชายขอบ (Marginalization) เพราะประกอบด้วยอคติและการตีตราซึ่งเป็นเหตุแห่งอาชญากรรมต่อผู้หญิง กลุ่มเปราะบาง คนชายขอบ คนผิวสี คนชนเผ่า วัฒนธรรมการข่มขืนผลิตวาทกรรมสนับสนุนให้เกิดการล่วงละเมิดมากขึ้น ลดระดับความตระหนักรู้ และโอกาสในการแก้ไขปัญหาของผู้หญิง ถือเป็นการสร้างกำแพงแห่งความไม่เป็นธรรม สนับสนุนให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งกลายเป็น “คนอื่น”

นักสตรีนิยมวิเคราะห์ที่มาของวัฒนธรรมการข่มขืนแตกต่างกัน Eigenberg and Garland (2008) เห็นว่าพฤติกรรมการโทษเหยื่อเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางอำนาจของสังคมที่อนุญาตให้ปัจเจกบุคคลแยกตัวเองออกจากเหยื่อและอาชญากรรมทางเพศโดยให้อภัยผู้กระทำที่เป็นบุคคลที่มีสถานะทางสังคมสูงกว่า เนื่องจากมีอุดมการณ์ “สมมุติฐานที่เที่ยงธรรม” (Just world hypothesis) ที่เชื่อว่าปัจเจกบุคคลได้รับผลกระทบจากพื้นฐานพฤติกรรมของตนเอง เช่น เชื่อว่าเหยื่อได้ทำบางอย่างให้ตนเองตกอยู่ในสถานะของการเป็นเหยื่อ ด้าน Stubbs-Richardson et al. (2018) เห็นว่าวัฒนธรรมการข่มขืนไม่ได้เกิดจากพฤติกรรมการข่มขืน แต่เกิดจากการประกอบสร้างโดยสังคมที่ให้มุมมองและความหมายทางเพศ ผ่านสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์กับปัจเจกบุคคล การขัดเกลาขั้นแรกกระทำผ่านสถาบันครอบครัว การขัดเกลาขั้นที่สองผ่านสื่อสารมวลชน ก่อให้เกิดความคิดเห็น ทศนคติ และพฤติกรรม ที่ส่งเสริมมายาคติเกี่ยวกับการข่มขืน และทำให้การข่มขืนบางกรณีเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ตามกฎหมาย

เมื่อกลับมาดูบริบทสังคมไทย Archavanitkul et al. (2009) กล่าวว่าสังคมไทยมีวัฒนธรรมทางเพศที่ใช้ “มาตรฐานซ้อนทางเพศ” กล่าวคือมีมาตรฐานการปลุกฝังและกำกับหญิงและชายที่แตกต่างกันอย่างยิ่ง

การปลุกฝังดังกล่าวเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงได้หล่อหลอมและขัดเกลาให้เพศชายทำร้ายเพศหญิงได้ ซึ่งมุมมองดังกล่าวตีตราและตั้งคำถามกับผู้หญิงที่ถูกละเมิดทางเพศว่าเป็นผู้สร้างปัญหา มากกว่าเป็นเหยื่อของเหตุการณ์

วิธีวิจัย

บทความชิ้นนี้ใช้วิธีวิจัยแบบ “ปรากฏการณ์วิทยา” มุ่งทำความเข้าใจความหมายประสบการณ์ชีวิตที่บุคคลได้ประสบมา โดยเชื่อว่าประสบการณ์ชนิดเดียวกันจะมีแก่นหรือโครงสร้างเดียวกัน ประสบการณ์ส่วนบุคคลเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของสังคม นักวิจัยมีหน้าที่พยายามอ่านความรู้สึกและความหมายของปรากฏการณ์นั้น (Posita, 2007) โดยใช้กรอบคิดเพศภาวะ (Gender perspectives) เป็นกรอบการวิเคราะห์กรณีศึกษาว่าสังคมที่มีวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) สนับสนุนให้เกิดวัฒนธรรมการข่มขืน (Rape culture) กระทำต่อผู้หญิงอย่างไร ฐานเพศภาวะ

ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews: IDIs) โดยใช้คำถามกึ่งโครงสร้าง และมีประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กรณีศึกษาผู้หญิง 7 คน โดยคัดเลือกจากผู้เป็นผู้ประสบเหตุความรุนแรงบนฐานเพศภาวะซึ่งเป็นกรณีการคุกคามทางเพศ การข่มขืน และความรุนแรงโดยคู่ ที่ใช้พื้นที่สื่อสังคมเพื่อรณรงค์ระหว่างปี พ.ศ. 2559-2562 ซึ่งเป็นช่วงปีที่เกิดปรากฏการณ์ #MeToo (ค.ศ. 2017 หรือ พ.ศ. 2560) และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Interviews: KIIs) ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนและสถาบันการศึกษาที่สนับสนุนให้กรณีศึกษาเป็นผู้ผ่านพ้นและมีส่วนร่วมในการรณรงค์ยุติความรุนแรงทางเพศ 5 แห่ง อีกทั้งยังได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และเนื้อหาโพสต์ในสื่อสังคมที่กรณีศึกษาแนะนำว่าเป็นตัวจุดประเด็น และ/หรือ โพสต์ที่ได้รับความคิดเห็นด้านลบจำนวนมาก โดยพิจารณาการแสดงความเห็นที่ผู้ศึกษาสามารถเข้าถึงได้

ด้านประเด็นทางจริยธรรม งานวิจัยนี้ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในคน ของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (เลขที่ใบอนุญาต COA. No. 2019/10-404) ผู้วิจัยได้ชี้แจงการวิจัยนี้และได้แจ้งให้ทราบถึงสิทธิที่จะขอถอนตัวจากงานวิจัยได้ทุกเมื่อ รวมทั้งได้สอบถามความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูลที่เลือกเปิดเผยตัวตนหรือไม่อย่างเป็นอิสระ โดยมีกรณีศึกษาเพียงท่านเดียวที่เลือกใช้นามสมมุติ อย่างไรก็ตามเนื่องจากประเด็นการวิจัยนี้เป็นเรื่องอ่อนไหว ในขั้นตอนการเขียน ผู้วิจัยจึงได้ให้ผู้ให้ข้อมูลมีโอกาสตรวจสอบข้อมูลเนื้อหาที่อาจมีความอ่อนไหวหรือพาดพิงบุคคลที่สาม ผู้ให้ข้อมูลสามารถแก้ไขเนื้อหาในส่วนของตนเองได้

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

งานวิจัยพบว่าวัฒนธรรมการข่มขืน (Rape culture) ได้พยายามทำให้เสียงของผู้หญิงที่ต้องการเรียกร้องความเป็นธรรมให้ตนเองเงียบลงทั้งก่อนและหลังการออกมารณรงค์ ทั้งในระดับความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้กระทำความรุนแรง คนใกล้ชิด เพื่อน ความสัมพันธ์กับองค์กร ไปจนถึงความสัมพันธ์กับรัฐ เนื่องจากวัฒนธรรมการข่มขืนเกี่ยวข้องกับชุดคุณค่าและทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรม สถาบัน และองค์กรต่างๆ ซึ่งนำไปสู่แนวนโยบาย แนวปฏิบัติ กติกา กฎหมาย ที่ไม่เอื้ออำนวยให้ผู้หญิงได้รับความเป็นธรรมทางเพศ เมื่ออ่านปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับกรณีศึกษา ก็พบว่ามีปรากฏการณ์ร่วมกัน 4 ปรากฏการณ์ ดังนี้ 1. การเพิกเฉยและผลักให้ความรุนแรงทางเพศเป็นเรื่องส่วนตัว 2. การตำหนิเหยื่อที่ออกจากบรรทัดฐานทางเพศ และให้ความชอบธรรมกับอาชญากร 3. การยอมรับความรุนแรงผ่านความเป็นไทย และ 4. เหยื่อถูกทำให้สับสนและยอมรับความรุนแรงบนฐานเพศสภาวะ ดังจะอภิปรายในรายละเอียดต่อไปนี้

ท่าทีที่ 1 เพิกเฉยและผลักให้ความรุนแรงทางเพศเป็นเรื่องส่วนตัว

ผู้วิจัยพบว่า 6 ใน 7 ของกรณีศึกษา เมื่อได้รับความรุนแรงและบอกเล่าเหตุการณ์เพื่อขอความช่วยเหลือจากครอบครัว องค์กรที่สังกัด และกระบวนการยุติธรรม ปัญหาของพวกเธอจะถูกผลักให้เป็นเรื่องส่วนตัวที่เหยื่อต้องจัดการด้วยตนเอง ไม่ใช่รัฐที่สังคมรอบข้างและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องช่วยเหลือ ด้วยเหตุผล 2 ประการสำคัญ คือ เพื่อปกป้องความเป็นสถาบันหรือกลุ่มเอาไว้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีกลไกนโยบาย แนวปฏิบัติด้านการปกป้องคุ้มครองเหยื่อความรุนแรง ด้านบุคคลทั่วไปที่รับรู้เหตุความรุนแรงก็มีท่าทีการมองปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาเชิงปัจเจก โดยสนับสนุนให้ลงโทษผู้กระทำความรุนแรง เช่น “ข่มขืน = ประหาร” หรือแนะนำให้เหยื่อเข้าแจ้งความ โดยไม่ตระหนักถึงปัญหาเชิงโครงสร้างที่ดำรงอยู่ในสังคมและกระบวนการยุติธรรม

พฤติกรรมที่เป็นไปเพื่อปกป้องสถาบันนั้นมีตัวอย่างดังนี้ กลุ่มเพื่อนนักกิจกรรมที่แนะนำให้กรณีศึกษาไม่เอาผิดและให้อภัยผู้ล่วงละเมิด เพื่อนร่วมงานที่ตำหนิการออกไปรณรงค์ของกรณีศึกษาว่าเป็นการประจานตัวเองและทำให้องค์กรเสียหาย หรือการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่รับแจ้งความคดีความรุนแรงในครอบครัวและพยายามใช้การไกล่เกลี่ย สิ่งเหล่านี้คือการพยายามปกป้องสถาบันครอบครัว หน่วยงานหรือองค์กร หรือกลุ่มนักกิจกรรม พร้อมกับปกป้องอภิสิทธิ์ความเป็นชายที่ดำรงอยู่ในสถาบันดังกล่าว และเมื่อไม่มี หน้าที่ กลไก นโยบาย และแนวปฏิบัติ ที่มีมุมมองในการปกป้องสิทธิของผู้ถูกกระทำจึงเป็นข้ออ้างให้องค์กรที่เกี่ยวข้องเพิกเฉยต่อความรุนแรง ตัวอย่างเช่น โรงเรียนที่ทราบว่าคุณศิษย์ประสบความรุนแรงทางเพศโดยมีเหตุจากครอบครัว เมื่อครอบครัวแจ้งว่าไม่จริง ก็ไม่ติดตามเพื่อคุ้มครองสิทธิต่อ มหาวิทยาลัยที่ไม่รับเรื่องร้องเรียนจากนักศึกษาหญิง เนื่องจากเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นนอกรั้วมหาวิทยาลัย สหภาพแรงงานฯ ที่ไม่รับเรื่องร้องเรียน โดยให้เหตุผลว่าเป็นปัญหาส่วนตัว เป็นต้น

ด้านความคิดเห็นในสื่อสังคมที่ผลักให้ประเด็นความรุนแรงทางเพศเป็นเรื่องส่วนตัวพบ 2 วิธีการ ได้แก่ การแนะนำให้เหยื่อไปแจ้งความ หรือ สนับสนุนให้ลงโทษผู้กระทำในลักษณะตาต่อตาฟันต่อฟัน เช่น

ตัดทิ้งอวัยวะเพศทั้ง ลงโทษประหารชีวิต เป็นต้น ซึ่งสวนทางกับความเห็นของผู้ผ่านพ้นจากประสบการณ์ความรุนแรงทางเพศที่สะท้อนว่า

คนที่พูดว่าเราควรฆ่า ส่วนใหญ่ไม่ใช่เหยื่อ ผู้ผ่านพ้น (Survivor) ทั้งจอมและคนอื่นๆ พูดคล้ายกันว่า สิ่งที่ทำร้ายเรามากคือสังคมที่ทำให้เราจมไปกับเหตุการณ์นั้น การฆ่าคนที่ข่มขืนไม่ทำให้เรามีความสุขขึ้น แต่สังคมไทยมีแนวโน้มอยากเป็นคนดี การพูดบอกให้ลงโทษอย่างรุนแรงกลายเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ แต่ไม่ฟังว่า Survivor ต้องการสิ่งใหม่ อย่างในกรณีจอมแจ้งความไม่ได้แล้ว สิ่งที่ต้องการคือคำขอโทษ การยอมรับว่ามันเคยเกิดขึ้นจริง ซึ่ง Survivor แต่ละคนก็ต้องการไม่เหมือนกัน (จอมเทียน จันสมรัก สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562)

ความคิดเห็นที่ปรากฏในสื่อสังคมก็ปรากฏในทิศทางเดียวกันคือมองว่าปัญหาความรุนแรงทางเพศเป็นปัญหาส่วนบุคคล จึงเน้นเสนอแนะให้ทำโทษปัจเจกบุคคลมากกว่าแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง สิ่งนี้จึงทำให้จอมเทียนหนึ่งในกรณีศึกษาจึงออกมารณรงค์ว่าบทลงโทษของคดีข่มขืนไม่จำเป็นต้องเป็นการประหารชีวิต แต่ต้องให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกระทำ แต่กลับมีผู้มาโต้แย้งและตำหนิเธอว่ากำลังทำให้ประเด็นความรุนแรงจากการข่มขืนมีน้ำหนักน้อยลงและทำให้การข่มขืนเป็นเรื่องที่ยอมรับได้

ท่าทีที่ 2 การตำหนิเหยื่อที่ออกจากบรรทัดฐานทางเพศ และให้ความชอบธรรมกับอาชญากร เพราะประพฤติตรงตามบรรทัดฐานทางเพศ

ผู้วิจัยพบว่าบรรทัดฐานทางเพศ (Gender norm) ที่สังคมมีต่อความเป็นหญิงและความเป็นชายมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อวัฒนธรรมการข่มขืน Khuankaew (2015) กล่าวว่าความเป็นเพศหรือเพศภาวะ (Gender) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ สถานภาพ ภาพลักษณ์ คุณค่า ความคาดหวัง ความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นหญิงและความเป็นชายซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละบริบทสังคม ในสังคมที่มีวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่กำหนดให้ผู้หญิงทำหน้าที่ เป็นแม่ เป็นเมีย เป็นผู้ตามที่เชื่อฟัง ชอบบริการผู้อื่น ดูแลตนเองไม่ได้ ไม่กล้าตัดสินใจ ควรรักและแต่งงานกับชายเพียงคนเดียว รักนวลสงวนตัว ปกปิดเรื่องเพศของตน เป็นต้น ด้านผู้ชายมีหน้าที่เป็นผู้นำ ผู้ปกครอง กล้าหาญ เป็นนักเลง กล้าได้กล้าเสีย ใช้ความรุนแรง มีประสบการณ์ทางเพศมาก มีความต้องการทางเพศสูง ต้องปลดปล่อยความต้องการทางเพศ แม้จะต้องใช้กำลังบังคับก็ตาม กรอบความคิดเช่นนี้สนับสนุนให้ผู้ชายยึดเอาตัวเองเป็นศูนย์กลางเรื่องเพศสัมพันธ์ ผู้หญิงต้องตอบสนองความต้องการทางเพศของตนตามเงื่อนไขที่ต้องการ และผู้ชายได้รับอนุญาตให้ใช้ความรุนแรงกับผู้หญิงได้ ด้านผู้หญิงเมื่อตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศจะหวาดกลัวและรู้สึกว่าตนเองเป็นฝ่ายผิด ไม่กล้าเปิดเผยเรื่องราวที่ตนเองถูกกระทำ

งานวิจัยชิ้นนี้ที่พบว่ากรณีศึกษานี้มีความผูกโยงกับบรรทัดฐานทางเพศ กรณีศึกษาทุกคนถูกตำหนิว่าเป็นเมียที่ไม่ดีหรือการเป็นผู้หญิงที่ไม่ดีในวิธีการที่แตกต่างกัน ในกรณีศึกษาที่ได้รับความรุนแรงจากคู่ พวกเธอถูกกล่าวโทษและตั้งคำถามว่าเป็นต้นเหตุของความรุนแรง เช่น คู่กล่าวโทษเธอหลังทำร้ายร่างกายว่าเธอเป็นคนผิด เพื่อนใกล้ชิดตัวไปจนถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งคำถามว่า เธอไปทำอะไรผิดมา เขาก็ได้ทำ

ร้าย (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แอน (นามสมมุติ) วันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 และ โชติรส นาคสุทธิ วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563) การกระทำเหล่านี้มาจากบรรทัดฐานทางเพศที่กำหนดให้ผู้หญิงเป็นเมียที่ดีต้องเชื่อฟัง ว่างอนอ่อนง่าย และเป็นผู้ประนีประนอมเมื่อเกิดเหตุความขัดแย้งในบ้าน หากถูกทำร้ายก็แปลว่าทำหน้าที่ของเมียไม่สมบูรณ์มากเพียงพอ ด้านประเด็นผู้หญิงไม่ตี ผู้วิจัยพบว่าประเด็นดังกล่าวผูกโยงกับเพศวิถี (Sexuality) ของผู้หญิง เนื่องจากผู้หญิงประพาดิตัวผิดไปจากบรรทัดฐานทางเพศของผู้หญิงก็ถูกตำหนิว่าเป็นต้นเหตุของความรุนแรง โดยมีรูปแบบการตำหนิเหยื่อ 3 ลักษณะดังต่อไปนี้ 1) ไม่รักษานวลสงวนตัวหรือเชิญชวน 2) พูดเรื่องเพศในที่สาธารณะ และ 3) เป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

1) การตำหนิเหยื่อว่าไม่รักษานวลสงวนตัวหรือมีพฤติกรรมเชิญชวนนั้นจะสนใจพฤติกรรมต่างๆ ของผู้หญิง ได้แก่ การแต่งตัวแต่งหน้า การดื่มสุรา การยอมให้ผู้ชายเข้าห้องพัก การเคยมีประสบการณ์ทางเพศมาก่อน และเป็นต้นเหตุความขัดแย้งจนทำให้ผู้ชายทะเลาะกัน

ประเด็นการแต่งตัวแต่งหน้า ดื่มสุรา และยอมให้ผู้ชายที่ไว้ใจเข้าห้องพักนั้น ถูกตีความว่าพฤติกรรมดังกล่าวคือการไม่ระวังตัว ไม่รักษานวลสงวนตัว และมีเป้าหมายแฝงที่ต้องการเชิญชวนทางเพศ ทำให้ถูกตีตราว่าเป็นผู้หญิงร่าเริง ถูกกล่าวหาว่าต้องการแย่งสามีคนอื่น ความเห็นดังกล่าวเกิดขึ้นมาจากคนรอบตัวและความคิดเห็นในสื่อสังคมของโพสตรณรงค์ ตัวอย่างความคิดเห็นในสื่อสังคม ดังต่อไปนี้

จริงครับ แต่จะว่าไป มองเป็น% จะดีกว่าครับ สมมุติว่าการแต่งตัวมิดชิด เขาก็ลวนลามได้ก็จริง แต่ % จะน้อย เพราะว่ามองแล้วเฉยๆ อาจจะลูปไปแค่นั้น แต่ถ้าแต่งตัววับๆ แวมๆ เมื่อไหร่ % โดนข่มขืนและโดนลวนลามจะเพิ่มขึ้นมากครับ จากแค่ลูปๆ ก็จับเลยครับทีนี้ แต่พอเป็นเรื่องปู้บ ที่ว่าเมาคือข้ออ้างมากกว่าครับ ส่วนมากถ้ายังยืนตรงได้ ไม่เท่าไหร่หรือครับ พวกนี้ตั้งใจ แต่ถ้ายืนไม่ตรง นั่นแหละครับ เมहनัก ฉะนั้นผู้หญิงมีสิทธิแต่งตัวโป้ได้ครับ ผมไม่เถียง แต่การห้ามเรื่องโดนลวนลามได้มากที่สุดและแก้ปัญหาได้ดีที่สุด ก็ยังคือเรื่องให้สาวๆ แต่งตัวมิดชิดดีกว่าครับ เพราะจะแก้ปัญหาตรงจุดมากกว่าห้ามผู้ชายจริงไหมครับ แต่งตัวโป้ + เมา + ที่เปลี่ยว + ดีๆ + ผู้หญิงมาน้อย + ผู้ชายเมากลุ่มใหญ่.. ลองคิดดูครับ อะไรจะเกิดขึ้น ความคิดเห็นส่วนตัวนะครับผม”

“ผู้หญิงสมัยนี้ชอบตีต่อกัน เผลอๆ หนักกว่าผู้ชายเสียอีก มันเป็นสิ่งลึกลับที่ละเอียดมาก ที่สุด ทั้งๆ ที่รู้ว่าไม่ดีแต่ก็ตีต่อกันสนุกสนานเฮฮาจนเสียตัว เพราะเมาก็ไปหลายรายแล้ว กลับมาร้องให้เสียใจเพียงแต่ต้องการความเท่าเทียมผู้ชายเท่านั้น”

“ที่จริงคุณก็มีส่วนผิดนะ ไปตีแม่เหล้ามาซะขนาดนั้น แล้วยังไปนอนที่เดียวกับเขาอีก ทำแบบนี้เท่ากับเป็นฝ่ายยั่วชวนผู้ชายก่อนนะ จะมาอ้างว่า “ถึงผู้หญิงจะแต่งตัวยั่วชวนผู้ชายแค่ไหน ผู้ชายก็ไม่มีสิทธิทำอะไรผู้หญิง” ไม่ได้ ผู้หญิงก็ต้อง

เรียนรู้ที่จะรักษานวลสงวนตัว ไม่ใช่ให้ผู้ชายยอมอยู่ฝ่ายเดียว สังคมสมัยนี้ไม่ใช่ชาย
หญิงเสมอภาคหรือ ทำไมชอบเข้าข้างผู้หญิงทั้งหลาย ที่มีส่วนผิด แล้วเอาความผิดโยน
ให้ผู้ชายเต็มๆ”³

ประเด็นการเคยมีประสบการณ์ทางเพศมาก่อนและเป็นต้นเหตุความขัดแย้งจนทำให้ผู้ชายทะเลาะกัน
นั้นเกิดกับกรณีศึกษาที่เป็นผู้หญิงหม้าย ถูกคุกคามทางเพศ และถูกปล่อยข่าวลือในที่ทำงาน กรณีศึกษาให้
ความเห็นว่าคุณลักษณะของผู้หญิงหม้ายที่มีอายุน้อยทำให้เธอถูกระแวงจากเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างมาก เมื่อถูก
คุกคามทางเพศในที่ทำงานและพยายามเรียกร้องความเป็นธรรมก็ไม่มีใครเชื่อและสนับสนุน เมื่อเกิดเหตุ
ทะเลาะวิวาทระหว่างคู่กรณีกับเพื่อนร่วมงานชายของกรณีศึกษา องค์กรที่ทำงานตัดสินใจลงโทษทางวินัย
พนักงานหญิงเพียงคนเดียว โดยไม่ลงโทษพนักงานชาย เนื่องจากพิจารณาว่าผู้หญิงเป็นต้นเหตุของพฤติกรรมชู้
สาว สิ่งนี้สะท้อนวิธีคิดถึงการตำหนิเหยื่อและการเลือกปฏิบัติโดยมีฐานของเพศวิถีเป็นตัวกำกับ ดังเสียง
สะท้อนของกุสุมา จันทร์มุล อดีตพนักงานรัฐวิสาหกิจ สะท้อนไว้ว่า

“ที่คิดว่าคนจะออกมาพูดเรื่องที่เกิดในที่ทำงานต้องทำใจ เพราะเป็นที่ที่หนักที่สุด
คนร้อยพ่อพันแม่ แคะการแต่งตัว เราแต่งโป๊หน่อย แต่งหน้า หรือหน้าตาไม่ถูกโฉลก
เขาก็เกลียดเราได้โดยไม่ต้องรู้จักกันเลย อาจถูกหัวหน้างานเรียกมาว่า ถูกย้าย ทำ
ได้ทุกอย่าง เตรียมใจไว้เลย ใจต้องเข้มแข็งมาก ที่โดนมาทุกอย่าง บางครั้งคิดว่าไม่
อยากอยู่แล้ว อาย แต่อยู่ เพราะมีลูก ต้องทน” (กุสุมา จันทร์มุล สัมภาษณ์เมื่อวันที่
26 ตุลาคม พ.ศ. 2562)

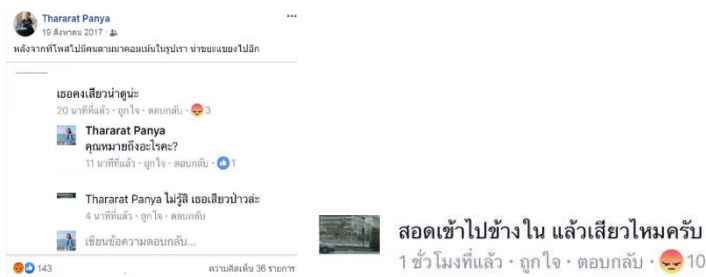
2) การออกมาพูดเรื่องเพศในที่สาธารณะเป็นสิ่งที่ผิดไปจากบรรทัดฐานทางเพศของผู้หญิงเป็นอย่างมาก
สังคมมองว่าการออกมาพูดถึงเหตุการณ์ที่ถูกล่วงละเมิดนั้นถือว่าเป็นเรื่องน่าละอาย การที่กรณีศึกษาทั้ง 7 คน
ออกมาพูดเรื่องนี้โดยเปิดเผยต่อสาธารณะจึงถือเป็นเรื่องใหม่ที่สั่นคลอนความคิดความเชื่อของคนในสังคม ผล
ที่สะท้อนกลับมาทั้งสองด้านคือการไม่เชื่อเรื่องเล่าของผู้รณรงค์และการคุกคามทางเพศออนไลน์ กับการถูกล้อ
ความเป็นส่วนตัวผ่านการซักถามอดีตของกรณีศึกษาจนทำให้รู้สึกอึดอัด

“ความเห็นส่วนใหญ่จะมาในลักษณะตั้งแง่ ไม่เชื่อที่เราพูด แต่คนแปลกหน้าทำ
อะไรเราไม่ได้มาก เขาอาจจะส่งผลกับสังคมโดยรวม ทำให้บรรยากาศไม่เป็นมิตร
ต่อการออกมาพูด แต่เราสังเกตว่าความคิดแบบนี้ค่อยๆ ลดลง คนเริ่มเห็นว่าคิดแบบนี้
ยอมรับไม่ได้ คนก็อาจจะยังคิดแต่ไม่กล้าพิมพ์เพราะกลัวโดนด่า” (ธารารัตน์
ปัญญา สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2562)

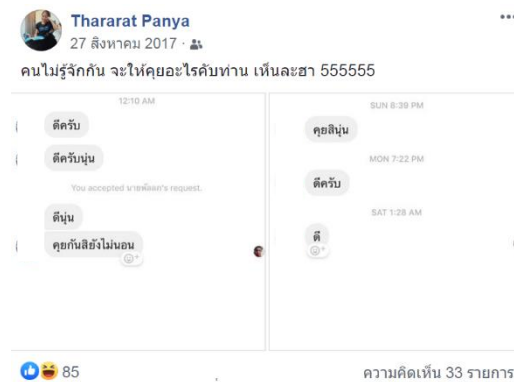
ตัวอย่างความคิดเห็นในสื่อสังคมที่ธารารัตน์ต้องเผชิญ ได้แก่

³ ดู Facebook โพสต์ของ Thararat Panya. (18 สิงหาคม 2560). คำสั่งลงโทษทางวินัยของนักศึกษาระดับสูงละเมิดทางเพศ. สืบค้นจาก
<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1425179090863202&set=pb.100001133735211.-2207520000.&type=3&theater>.

“1. ผู้หญิงคนนี้อยากตั้งจนเป็นบ้า สร้างเรื่องขึ้นมาเพื่อให้ออกข่าว 2. ผู้หญิงคนนี้ไม่พอใจรุ่นพี่คนนั้นอยู่แล้ว เลยสร้างแผนขึ้นมา จงใจจะแกล้งรุ่นพี่ให้รุ่นพี่คนนั้นทำผิด (กินเหล้าแล้วตั้งใจไปนอนข้างเขาเองนิ พวกที่เข้าข้างหญิงร้านคงบอกว่าถึงหญิงร้านจะจงใจไปนอนข้างผู้ชาย ผู้ชายก็ไม่มีสิทธิทำอะไร) 3. ผู้หญิงคนนี้มีใครสูงอยากโดนมากอยู่แล้ว เลยให้ทำและยั่วผู้ชาย และ โลกนี้คนโง่เยอะกว่าคนฉลาดจริงๆ ผู้หญิงคนนี้ต่อแหล หน้าด้าน แรด ยังมีคนเชื่ออยู่อีก นางอยากตั้งจนเป็นบ้าก็เลยจงใจสร้างเรื่องขึ้นมา นางไปนอนกับผู้ชายเองนะ โดนจับก็คงสมความใคร่แล้วสิ ผู้หญิงร้าน อยากโดนเย็ดมาก คั่นที่จนทนไม่ไหวแล้วสิ เลยแต่งตัวโป๊ๆ ไปยั่วผู้ชาย”⁴

Picture 1 ข้อความที่คุกคามทางเพศ ธารารัตน์ ปัญญา (Panya, 2017a)

Picture 2 ข้อความที่คุกคามทางเพศ ธารารัตน์ ปัญญา (Panya, 2017b)

การกล่าวหาว่ากรณีศึกษาโกหกและคุกคามทางเพศออนไลน์มีเป้าหมายเพื่อลดทอนความหมายและประสบการณ์ของผู้ผ่านพ้น โดยเชื่อมโยงพฤติกรรมที่ถูกให้ความหมายว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่ดีเพื่อตำหนิเหยื่อ ซึ่งพบว่าพฤติกรรมการคุกคามทางเพศออนไลน์นั้นจะไม่ปรากฏในโพสต์ตรงรงค์ซึ่งมีคนเข้าถึงจำนวนมาก แต่เข้ามาในช่องทางส่วนตัว กรณีศึกษาจึงเลือกตอบโต้ด้วยการจับภาพหน้าจอ (Capture) มาเผยแพร่ในสื่อสังคมของ

⁴ ดู Facebook โพสต์ของ Thararat Panya. (18 สิงหาคม 2560). คำสั่งลงโทษทางวินัยของนักศึกษากรณีล่วงละเมิดทางเพศ. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1425179090863202&set=pb.100001133735211-.2207520000.&type=3&theater>

ตนเองเพื่อประจานพฤติกรรมดังกล่าว และถือโอกาสรณรงค์ว่า ต่อให้ผู้เสียหายรู้สึกมีอารมณ์ร่วมกับการล่วงละเมิดทางเพศ แต่ความผิดได้เกิดขึ้นแล้ว การเกิดอารมณ์ร่วมจึงไม่ได้ทำให้ความผิดที่สำเร็จแล้วกลายเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย

3) เป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ผู้วิจัยพบว่ากรณีศึกษาถูกกดทับและโจมตีด้วยเหตุแห่งอัตลักษณ์ทางเพศ เมื่อการออกมารณรงค์ประเด็นยุติความรุนแรงทางเพศและช่วยเหลือผู้ที่ถูกคุกคามทางเพศในที่ทำงาน สะท้อนอยู่ในประสบการณ์ของกุสุมา จันทร์มุล ซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่มีความหลากหลายทางเพศ

“เวลาที่ไปช่วยใคร รุ่นพี่บางคนก็พูดว่าก็เพราะรุ่นมันตันแล้วยังไงละ ถึงได้มาทำแบบนี้ พอเห็นคนเขาเป็นก็กักมันเลยอิจฉา” (กุสุมา จันทร์มุล สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2562)

สำหรับประเด็นการให้ความชอบธรรมผู้ใช้ความรุนแรงที่เป็นเพศชาย พบว่าเกิดขึ้นเนื่องจากพฤติกรรมดังกล่าวถูกตรงกับบรรทัดฐานทางเพศและเพศวิถีของผู้ชาย ได้แก่ เป็นผู้ควบคุม ใช้กำลัง ใช้ความรุนแรง ดื่มสุราและสารเสพติดได้ ชำช่องทางเพศ และมีความต้องการทางเพศสูง ความคิดเหล่านี้สะท้อนผ่านคำพูดต่างๆ ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีหน้าที่รับเรื่องแจ้งความกรณีศึกษาที่ได้รับความรุนแรงจากคู่ว่า “เขาตีคุณ เพราะเขาเมาหรือเปล่า” (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แอน (นามสมมติ) วันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562) คำถามนี้เป็นการให้ความชอบธรรมแก่เพศชายที่ดื่มสุราว่ากระทำรุนแรงโดยไม่ตั้งใจ และไม่ควรถือสาหาความ

ด้านความคิดเห็นที่สนับสนุนให้ผู้ชายมีประสบการณ์ทางเพศและไม่ต้องควบคุมความต้องการทางเพศของตนเองนั้นพบในกรณีของธารารัตน์ที่ผู้กระทำความรุนแรงเรียกตนเองว่า “นักล้วงที่โนดำนาน” (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ธารารัตน์ ปัญญา วันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562) คำดังกล่าวสะท้อนความภูมิใจในตนเองที่ได้ใช้ความรุนแรงทางเพศกับคู่กรณีและได้รับความยอมรับในกลุ่มเพื่อน เนื่องจากเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกรอบเพศวิถีความเป็นชาย และพบในความคิดเห็นในโพสต์รณรงค์ของกรณีศึกษาที่ให้ความชอบธรรมกับการข่มขืนว่า ผู้ชายไม่อาจควบคุมสัญชาตญาณของตนเองได้ ผู้หญิงจึงไม่มีทางเลือกอื่น นอกจากต้องระมัดระวังตัวเองดังปรากฏในโพสต์ในสื่อสังคมของกรณีศึกษา ดังต่อไปนี้

“ไฟกับน้ำมันเหตุที่อยู่ใกล้กันย่อมมีผลลัพธ์อย่างที่ว่า เรื่องนี้คือธรรมชาติ ฮอโรมอนความต้องการของมนุษย์ชายทุกคนนะผมว่า ที่ผู้หญิงต้องระวังด้วยการเลี้ยงไม่หลับนอนใกล้ชิดกัน หญิงกับชายนอนติดกัน บางทีฮอโรมอนธรรมชาติมันเกิดกับชายทุกคน ยากที่จะห้ามใจได้.. มันคือธรรมชาติครับ พวกเราเป็นคนเดินดินทั่วไป ไม่ใช่อรหันต์ พระอิฐพระปูน เรื่องแบบนี้ต้องรับ เข้าใจ ไม่โลกสวยว่าผู้ชายทุกคนเป็นอรหันต์ไว้ใจได้ เวลาหลับนอนด้วยกันต้องป้องกันเหตุแบบนั้น ด้วยการไม่ไปอยู่ใกล้ชิดแบบนั้นตอนหลับนอน” และ “ใช่ ไม่มีสิทธิ แต่การเอาตัวเองเข้าไปในสถานการณ์ลุ่มเสี่ยงแล้วหวังว่าจะไม่มีอะไรเกิดขึ้น มันก็คล้ายๆ กับจะเดินไปในกรง

สิงโตแล้วหวังว่าสิงโตจะไม่กินคุณ เพราะมันไม่มีสิทธิมันแหละ เซฟตัวใช้ว่าจะไม่สำคัญนะ คุณไว้ใจว่าทุกคนบนโลกจะไม่ละเมิดสิทธิคุณเหรอ?”⁵

“แต่งปีๆ ไปเลย ลวนลามยังน้อยไป ช่มชืดอาจจะมากขึ้น ยิ่งทำให้ผู้ชายอยากเท่าไรๆ ความต้องการก็ไม่มีสิ้นสุดเท่านั้น เพราะกิเลสบางคนแยกแยะได้มีปัญหาและสมองดีก็จะไม่ทำ แต่ถ้าเจอพวกเถื่อนๆ ยังไงก็ไม่รอด เพราะมันไม่รู้อะไรทั้งนั้นจริงๆ แล้วผู้หญิงต้องระวังเนื้อระวังตัวให้มาก ถ้าไม่อยากโดนกระทำซ้ำเรา อยู่กับบ้านกับเรือนปลอดภัยสุด แต่ถ้าออกมาข้างนอกบ้านเมื่อไหร่ ทำใจได้เลย เพราะอย่างไรก็ไม่ปลอดภัย ในฐานะเราเป็นผู้ชาย เราบอกได้แค่นี้ จะเชื่อไม่เชื่อก็แล้วแต่ ถ้าคิดว่าดูแลตัวเองได้ วันไหนเกิดขึ้นกับตัวเองก็นึกถึงคำพูดเราไว้ก็แล้วกัน ผู้ชายมีทั้งชาวสะอาด สีเทา แล้วก็ดำสนิท สีที่บ่งบอกถึงจิตใจนะ ถ้าเจอเลวๆ ก็อย่าเหมารวมละกัน”⁶

ท่าทีที่แสดงออกในความเห็นเหล่านี้ แสดงให้เห็นถึงการให้ความยอมรับในพฤติกรรมทางเพศของผู้ชายและปฏิเสธเพศวิถีของผู้หญิง ซึ่งเป็นการให้ความชอบธรรมแก่การกระทำความรุนแรงทางเพศของผู้ชาย

ท่าทีที่ 3 การยอมรับความรุนแรงผ่านความเป็นไทย

งานวิจัยพบว่าส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยได้กลายเป็นหนึ่งในเครื่องมือของการยอมรับความรุนแรงบนฐานเพศสถานะ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องเวรกรรมที่ญาติของจอมเทียนพูดเพื่อขอให้เธอปล่อยวางและให้อภัยไปจนถึงกรณีของสิรินยาที่ออกมาเรียกร้องสิทธิของผู้หญิงแล้วถูกโจมตีว่าเป็นผู้หญิงต่างชาติที่ไม่เข้าใจวัฒนธรรมไทย

ในประเด็นความเชื่อเรื่องเวรกรรมนั้นมีรากฐานจากพุทธศาสนา Changkhwanyuen (1991) กล่าวว่าเหตุที่สังคมไทยไม่อ่อนไหวต่อประเด็นความเป็นธรรมส่วนหนึ่งเป็นอิทธิพลของพุทธศาสนาที่ไม่ได้มองกฎแห่งกรรมเป็นเพียงความเชื่อที่อธิบายโลก แต่เป็นระบบทางศีลธรรมที่เป็นเหตุเป็นผล ด้วยหลักความสัมพันธ์ระหว่างเหตุ (กรรม) กับผลของการกระทำ (วิบาก) โลกอยู่ภายใต้อำนาจของความทุกข์จึงต้องก้าวข้ามทุกข์ด้วยการปล่อยวาง และเชื่อว่าสัตว์โลกเป็นไปตามกรรมที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ ทศณะดังกล่าวไม่ยึดความเท่าเทียมกันของมนุษย์ แต่เชื่อว่าทุกคนเสมอภาคกันในแง่โอกาสการทำความดีและได้รับผลกรรมที่ทำไว้ ผู้ที่กระทำความผิดเดียวกันจึงไม่จำเป็นต้องได้รับโทษเดียวกันในทางกฎหมาย แต่อยู่ที่กรรมของแต่ละคน

ในมุมมองของสตรีนิยม Eigenberg and Garland (2008) กล่าวว่าพฤติกรรมการโทษเหยื่อของวัฒนธรรมการช่มชืดนั้นอนุญาตให้ปัจเจกบุคคลแยกตัวเองออกจากเหยื่อและอาชญากรรมทางเพศ โดยให้อภัย

⁵ ดู Facebook โพสต์ของ Thararat Panya. (18 สิงหาคม 2560). คำสั่งลงโทษทางวินัยของนักศึกษาระดับสูงละเมิดทางเพศ. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1425179090863202&set=pb.100001133735211.-2207520000..&type=3&theater>

⁶ ดู Facebook โพสต์ของ Thararat Panya. (18 สิงหาคม 2560). คำสั่งลงโทษทางวินัยของนักศึกษาระดับสูงละเมิดทางเพศ. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1425179090863202&set=pb.100001133735211.-2207520000..&type=3&theater>

ผู้กระทำที่มีสถานะทางสังคมสูงกว่า เนื่องจากมีอุดมการณ์ “สมมุติฐานที่เที่ยงธรรม” (Just world hypothesis) ที่เชื่อว่าปัจเจกบุคคลได้รับผลจากพื้นฐานพฤติกรรมของตนเอง ด้าน Khuankaew (2009) กล่าวว่าคำสอนเรื่องกรรมทำให้ผู้หญิงยอมรับความรุนแรงและตำหนิตนเอง ถูกผลักเป็นผู้รับผิดชอบปัญหา ไม่เคยถูกเสริมพลัง และยังคงทุกข์ทรมานในความสัมพันธ์ที่รุนแรง แนวคิดเกี่ยวกับกรรมและการตำหนิเหยื่อของวัฒนธรรมการข่มขืนไปด้วยกันอย่างพอเหมาะพอเจาะ เพราะคำว่ากรรมนั้นอ้างอิงถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต คนที่อยู่ในปัจจุบันไม่สามารถทำอะไรเพื่อเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ดังกล่าวได้เลย จำเป็นต้องยอมรับ อดทน และให้อภัย ซึ่งถือเป็นความเข้าใจผิดเกี่ยวกับกรรมและนำไปสู่การละเลยเพิกเฉยต่อเหตุแห่งทุกข์ Khuankaew (2009) จึงเสนอให้ผู้หญิงเลิกโทษตัวเอง และมอง “เหตุแห่งทุกข์” ซึ่งเป็นรากของปัญหาซึ่งคือ “กรรมในเชิงโครงสร้าง” อันได้แก่ บริบทสังคมวัฒนธรรมที่ใช้ชีวิตอยู่ สิ่งเหล่านี้เป็นกรรมร่วมซึ่งมีบทบาทมากกว่ากรรมส่วนบุคคล มีฐานคือการให้คุณค่า ระบบความเชื่อ บทบาท และมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงและผู้ชาย การละเลยต่อปัญหาจึงเป็นการส่งต่อและทำให้ปัญหาเพิ่มขึ้นอย่างกว้างขวางในทุกระดับของสังคม

กรณีศึกษาที่ถูกละเลยว่ามี “ความเป็นไทย” ปรากฏกับสิรินยาซึ่งมีเชื้อสายเป็นลูกครึ่งหลายเชื้อชาติ เธอณรงค์ในประเด็น #DontTellMeHowtoDress #TellMentoRespect ทำให้มีผู้แสดงความคิดเห็นในสื่อสังคมจำนวนหนึ่งกล่าวหาว่าเธอไม่ใช่คนไทย จึงไม่เข้าใจวัฒนธรรมไทยที่ให้ความสำคัญกับการรักษานวลสงวนตัว ความคิดที่กีดกันผู้รณรงค์ด้วยเหตุแห่งเชื้อชาตินั้นตั้งอยู่บนฐานความเชื่อที่ว่า ความเป็นสากลไม่อาจเข้าใจวัฒนธรรมไทยที่ให้คุณค่าเรื่องการรักษานวลสงวนตัวและสังคมส่วนรวม สิ่งนี้ตรงกับข้อถกเถียงว่าหลักการของสิทธิมนุษยชนเป็นหลักการสากลหรือต้องเคารพในลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมย่อยมากกว่า ดังที่ปรากฏในปฏิญญากรุงเทพฯ ข้อที่ 8 ระบุว่า “ตระหนักว่าในขณะที่สิทธิมนุษยชนนั้นเป็นสากลโดยธรรมชาติ ก็ต้องพิจารณาบริบทที่เปลี่ยนแปลงและกระบวนการพัฒนาบรรทัดฐานระหว่างประเทศโดยคำนึงถึงความสำคัญของลักษณะเฉพาะในระดับชาติและระดับภูมิภาค ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและศาสนาต่างๆ ” (Bangkok Declaration, 1967)

ผู้วิจัยสังเกตพบว่าข้อความดังกล่าวขัดแย้งกับคุณค่าของหลักการสิทธิมนุษยชนที่ว่า สิทธิมนุษยชนเป็นของคนทุกคนโดยไม่เลือกเชื้อชาติ ศาสนา เพศ อายุ อาชีพ สถานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม สุขภาพ และความคิดเห็นด้านต่างๆ (Universality) การให้น้ำหนักกับ “ลักษณะเฉพาะ” ทำให้เกิดข้อยกเว้นที่มีลักษณะกำกวมและสนับสนุนการละเมิดสิทธิมนุษยชนของปัจเจกบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนเปราะบาง ได้แก่ ผู้หญิง ชุมชนความคิดดังกล่าวจึงสนับสนุนความรุนแรงทางเพศและถือเป็นวัฒนธรรมการข่มขืนรูปแบบหนึ่ง

ท่าทีที่ 4 เหยื่อถูกทำให้สับสนและยอมรับความรุนแรงบนฐานเพศภาวะ

Stubbs-Richardson et al. (2018) กล่าวว่าวัฒนธรรมการข่มขืนไม่ได้เกิดจากพฤติกรรมกรรมการข่มขืน แต่เกิดจากการประกอบสร้างโดยสังคมที่ให้มุมมองและความหมายทางเพศ ผ่านสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์กับปัจเจกบุคคล จากการขัดเกลาขั้นแรกผ่านสถาบันครอบครัว ขั้นที่สองผ่านสื่อสารมวลชน ก่อให้เกิดความคิดเห็น ทศนคติ และพฤติกรรม ที่ส่งเสริมมายาคติเกี่ยวกับการข่มขืน และทำให้การข่มขืนบาง

กรณีเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ตามกฎหมาย ดังนั้นผู้ถูกกระทำความรุนแรงจึงรับเอาวัฒนธรรมปิดตาไปโดยมาเป็นส่วนหนึ่งด้วย (Internalized) โดยไม่รู้ตัว

ในมุมมองจิตวิทยา Armstrong et al. (2018) กล่าวว่าผู้รอดชีวิตมักตอบรับกับประสบการณ์ของตนเองแตกต่างกัน หนึ่งในกระบวนการรับมือคือการทำให้ความรุนแรงที่ตนเองประสบดูเล็กลงหรือทำให้เป็นเรื่องปกติ ซึ่งพบว่า 19% ของผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงจะไม่เรียกตนเองว่าเหยื่อ หรือไม่เรียกประสบการณ์ดังกล่าวว่าการข่มขืน เพราะรู้สึกไม่สบายใจ แต่จะรู้สึกสบายใจกว่าหากเรียกว่าการคุกคามหรือกิจกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เพื่อให้มันทำงานกับความรู้สึกตัวเองน้อยกว่า

ผู้วิจัยพบว่ากรณีศึกษา 3 ใน 7 คน ไม่อาจนิยามได้ว่าสิ่งที่เธอถูกกระทำคืออะไรได้ในทันที ได้แก่ ระบุไม่ได้ว่าเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นคือการข่มขืนหรือนิยามไม่ได้ว่านี่คือความรุนแรงจากคู่ โดยพวกเธออาจนิยามสิ่งที่ประสบว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ขัดแย้ง การบันทาลโทสะโดยไม่ตั้งใจ และความป่วยทางจิตของคู่ แต่สุดท้ายเมื่อทบทวนเหตุการณ์หรือได้รับการรับฟังก็ช่วยทำให้ตระหนักได้ว่าตนกำลังอยู่ในความสัมพันธ์ที่รุนแรงหรือเคยถูกข่มขืน ซึ่งพลังของการนิยามได้ทำให้พวกเธอตัดสินใจยุติความสัมพันธ์และฟื้นฟูตนเองจนออกมาเป็นผู้รณรงค์

“ตอนที่ทำงานร่วมกับ UN Women เราก็เล่าให้ฟังว่าทำไมเราถึงมาทำงานนี้ คนฟังก็เป็น Team Survivor เราก็ใช้คำกลางๆ ว่าเราเคยถูก Sexual Assault นะ แล้วทีนี้ก็ถามว่า เอ๊ะ มันเป็นอย่างไงเธอ อธิบายเพิ่มหน่อย พอเราต้องเล่าเป็นภาษาอังกฤษ เราก็พบว่าจริงๆ มันก็ใช้คำว่า Rape ได้นี้หว่า มันเป็นครั้งแรกที่เรา รู้สึกว่าเราสบายใจที่จะพูดถึงมันตรงๆ” (วิภาพรรณ วงษ์สว่าง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2562)

จากข้อมูลดังกล่าวจึงอาจสรุปได้ว่าวัฒนธรรมการข่มขืนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ นั้นได้กดทับความตระหนักรู้ของผู้คนในสังคมอย่างแนบเนียน แม้แต่ผู้ถูกกระทำเอง หากผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงขาดความตระหนักรู้ในประเด็นดังกล่าวและนิยามไม่ได้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับคือความรุนแรง สังคมย่อมไม่อาจยอมรับรู้ถึงความรุนแรงเหล่านี้เกิดขึ้นจริง

มายาคติเกี่ยวกับเหยื่อและอาชญากร

การตำหนิเหยื่อของวัฒนธรรมการข่มขืนนั้นเกี่ยวข้องกับมายาคติเกี่ยวกับเหยื่อ (Ideal victim myths) และผู้กระทำความรุนแรง (Ideal criminals myths) เป็นอย่างยิ่ง

ในงานวิจัยของ Skinnider and Garrett (2017) พบว่า เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับ “ผู้เสียหาย/เหยื่อจากความรุนแรงทางเพศ” ที่เป็นมายาคติหลายประการ เช่น เชื่อว่าเหยื่อควรแสดงอาการหวาดกลัว ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ผวาหรือมีอาการมึนตึ้นตึ้นตกใจอย่างรุนแรง ผู้เสียหายที่บอกเล่าประสบการณ์ของตนด้วยท่าทีเย็นชาหรือถอนอารมณ์ออกจากประสบการณ์ ไม่เข้ากับพฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้เสียหายตามมโนคติ ดังนั้นเรื่องราวที่พวกเธอเล่าจึงไม่น่าเชื่อถือ อีกทั้งยังเชื่อว่าผู้หญิงบางคนสมควรถูกข่มขืน เพราะเป็นความผิดของพวกเธอเอง เช่น แต่งกายไม่เหมาะสม พาตนเองไปในที่อันตราย เมามาย

เดินทางคนเดียว เป็นต้น Women and men progressive movement foundation (2020) ได้เก็บสถิติ และพบว่ามีความเชื่อที่เชื่อว่าความรุนแรงจะไม่เกิดขึ้นกับผู้หญิงและเด็กหญิงปกติ แต่พบในผู้หญิงที่ชอบเที่ยว ดื่มเหล้า รักสนุก ทว่าข้อเท็จจริงที่พบคือ ผู้หญิงทุกคน ทุกวัย ทุกอาชีพ มีโอกาสถูกข่มขืน พบผู้เสียหายมีอายุน้อยที่สุด คือ 1 ปี 6 เดือน อายุมากที่สุด คือ 80 ปี

ปรากฏความหลากหลายของช่วงวัยที่ได้รับความรุนแรง สถานะทางเศรษฐกิจ ภูมิหลัง อัตลักษณ์ และ เพศวิถี ของกรณีศึกษาในบทความนี้สนับสนุนข้อค้นข้างต้นว่าความรุนแรงต่อผู้หญิงนั้นเกิดขึ้นได้กับผู้หญิงทุกคน ซึ่งพวกเธอถูกตีตราโดยวัฒนธรรมการข่มขืนที่ดำรงอยู่ในทุกระดับของความสัมพันธ์ในสังคม ตั้งแต่คนในครอบครัว เพื่อน ครูอาจารย์ เพื่อนร่วมงาน กระบวนการยุติธรรมไปจนถึงผู้ใช้สื่อสังคม

ด้านมายาคติของผู้ก่ออาชญากรรม (Ideal criminals myths) นั้นเชื่อว่าผู้กระทำต้องเป็นคนเลวและคนแปลกหน้า แต่ในข้อเท็จจริงทางสถิติพบว่า 91% ผู้เสียหายและผู้ต้องสงสัยรู้จักกัน 68% และมีมายาคติว่าความรุนแรงทางเพศเกิดขึ้นเฉพาะบางส่วนของสังคม เช่น เกิดขึ้นเฉพาะคนชั้นกลางที่ขาดการศึกษา ชายที่มีการศึกษาไม่มีพฤติกรรมข่มขืน มายาคติว่าสามีจะไม่ข่มขืนภรรยาของตัวเอง เป็นต้น (Skinnider & Garrett, 2017) ด้าน Women and men progressive movement foundation (2020) พบว่ามีมายาคติว่าผู้กระทำมักผิดปกติทางจิต เป็นคนชั่ว คนไม่ดี แต่ข้อค้นพบจากข่าวการล่วงละเมิดทางเพศพบว่า ผู้ก่อเหตุเป็นไปได้อย่าง ครุ นักการเมือง คนในครอบครัว เป็นคนที่สังคมให้ความไว้วางใจ นับหน้าถือตา มีภาพลักษณ์ที่ดี เข้าวัดทำบุญ มิได้เป็นคนที่มีความผิดปกติทางจิตหรือคนไม่ดีอย่างที่สังคมเข้าใจ

เช่นเดียวกับข้อค้นพบในงานวิจัยชิ้นนี้ 6 ใน 7 ของกรณีศึกษาพบว่า เหยื่อรู้จักและคุ้นเคยกับผู้กระทำ ความรุนแรง ผู้กระทำทุกคนเป็นบุคคลมีสภาพจิตปกติ ส่วนใหญ่มีการศึกษาดี มีตำแหน่งหน้าที่การงานดี มีภาพลักษณ์ที่ดี และพบว่า 3 ใน 7 ของกรณีศึกษาได้อภิสิทธิ์จากการลายนวลพันผิด เพราะมีภาพลักษณ์ที่ไม่ตรงตามมายาคติของผู้ก่ออาชญากรรม ได้แก่ เป็นเยาวชนที่ตั้งใจเรียนและผลการเรียนดี เป็นผู้ใหญ่ที่มีตำแหน่งหน้าที่และการศึกษาดี เป็นเพื่อนร่วมงานที่มีครอบครัวแล้วและเคร่งครัดในศาสนา เป็นต้น สิ่งนี้สะท้อนว่าแหล่งอำนาจของความเป็นชายและแหล่งอำนาจอื่น ได้แก่ ผลการเรียน ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน ศาสนาที่นับถือ ต่างให้อภิสิทธิ์แก่เพศชายให้กระทำความรุนแรงโดยไม่ต้องทำอะไรเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง ในขณะที่ผู้หญิงมีสถานะที่เป็นรองกว่าในทุกๆ ด้านมีหน้าที่พิสูจน์ว่าตนเองถูกกระทำความรุนแรงจริง

ผลจากการที่สังคมให้อภิสิทธิ์กับความเป็นชาย ทำให้หนึ่งในผู้กระทำความรุนแรงตัดสินใจแจ้งความฐานหมิ่นประมาท เมื่อกรณีศึกษาออกมาโพสต์เรื่องราวของตนเอง เขาได้ใช้แหล่งอำนาจ ได้แก่ ความรู้ ตำแหน่งหน้าที่การงาน ชื่อเสียง และทุนทรัพย์ของตนเองกดทับให้เสียงของผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงเงียบลงผ่านโครงสร้างคือกลไกกฎหมายหมิ่นประมาทที่มีสถานะภาพเป็นคดีอาญาและคดีแพ่ง จึงกล่าวได้ว่านอกจากผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงทางตรงและทางวัฒนธรรมแล้ว พวกเธอยังได้รับความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ผ่านกฎหมายและกลไกของรัฐคอยเป็นเครื่องมือในการฟอกปิดปาก

กระบวนการทำให้เป็นชายขอบ

ท่าทีของการตำหนิหรือต่อกรณศึกษาในรูปแบบต่างๆ นั้น มีเป้าประสงค์เพื่อกีดกัน ด้อยค่าและทำให้ผู้หญิงที่ออกมาเรียกร้องความเป็นธรรมกลายเป็นคนอื่นหรือทำให้เป็นชายขอบ (Marginalization) อุตลักษณ์ที่ไม่เป็นกระแสหลัก ได้แก่ การเป็นหญิงหม้าย การเป็นหญิงลูกครึ่ง การเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ การเป็นผู้หญิงที่เคยมีเพศสัมพันธ์ รสนิยมการแต่งหน้าแต่งตัว การดื่มสุรา ฯลฯ ล้วนถูกหยิบยกขึ้นมากีดกันให้เธอเป็นคนอื่น ทำให้ประเด็นของเธอไม่ควรค่าแก่การรับฟัง Buchanan and Jamieson (2016) ให้ความเห็นว่าวัฒนธรรมการข่มขืนคือกระบวนการทำให้เป็นชายขอบ เพราะประกอบด้วยอคติและการตีตราซึ่งเป็นเหตุแห่งอาชญากรรมต่อผู้หญิง วัฒนธรรมการข่มขืนได้ลดระดับความตระหนักรู้และโอกาสการแก้ไขปัญหา เป็นการสร้างกำแพงแห่งความไม่เป็นธรรมและสนับสนุนให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งกลายเป็น “คนอื่น”

หนึ่งในกรณศึกษาที่ทำเพจ ThaiConsent ซึ่งพยายามรณรงค์ให้ผู้ใช้สื่อสังคมเข้าใจประเด็นการยินยอมพร้อมใจในเรื่องเพศ พบว่าหากชวนผู้อ่านในเพจพูดคุยถึงเหยื่อที่มีอัตลักษณ์ผู้หญิงที่ไม่ดีตามบรรทัดฐานเพศสภาวะ ได้แก่ มีอาชีพพริตตี้และเมาสุราในวันเกิดเหตุข่มขืนและฆาตกรรม อุตลักษณ์ที่เป็นผู้หญิงที่ไม่ดีนี้จะทำให้ผู้อ่านมุ่งเป้าไปตำหนิตีตราเหยื่อว่าสมควรถูกทำร้ายเนื่องจากทำอาชีพไม่เหมาะสม ไม่รักษานวลสงวนตัว มีพฤติกรรมเชิญชวนผู้ชาย ฯลฯ โดยลืมนสนใจมูลเหตุแห่งอาชญากรรม เธอจึงวิเคราะห์ว่าสังคมไทยยังไม่คิดบนฐานตัวละครมากกว่าหลักการสิทธิมนุษยชน

“เราโต้เถียง (Debate) กับคนในเพจเยอะ มันก็จะมีคนที่ประสาทแตก พยายามยืนยันสิทธิในการโทษเหยื่อ ยิ่งเป็นคนที่เปิ่นข่าว มีตัวละครจริงขึ้นมา เขาจะลู้สุดใจเพื่อให้ได้สิทธิในการโทษเหยื่อ เพราะถ้าเราไม่โทษเหยื่อเลย มันจะทำให้สังคมไม่ระวังตัว เราเลยคิดว่าคนไทยไม่ได้คิดเป็นสมการ แต่คนไทยติดคิดเป็น Fiction (นิยาย) คิดเป็น Character (ตัวละคร) ตัวนี้ตัวดี ตัวนี้ตัวร้าย คือ Relationship (ความสัมพันธ์) มาก่อน แต่เหตุผลของเรื่องนี้ตามมาทีหลัง แล้วเป็นแบบนี้กับทุกเรื่อง เรื่องเพศ เรื่องการเมือง เรื่องสังคม เช่น กรณีลัลลาเบล ในมุมมองเราจะก็บอกว่าคนอื่นไม่มีสิทธิไปข่มขืนเขา แต่คนในโซเชียลจะสนใจแต่ว่าเขาเป็นคนดีหรือไม่ดี เป็นพริตตี้ ทำอาชีพไม่ดี แต่งตัวแบบนี้ แต่ถ้าเราเอาหลักของ Consent ไปใช้ เราจะพยายามตัดเรื่องตัวละครออกไป เพราะเขาไม่ได้สติ เขาไม่มีทางยินยอมอยู่แล้ว มันคือการข่มขืน” (วิภาพรรณ วงษ์สว่าง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2562)

กระบวนการทำให้เป็นชายขอบผ่านวัฒนธรรมการข่มขืนนั้นนอกจากกระทำโดยปัจเจกบุคคล ผู้เสพข้อมูลในสื่อสังคม และสถาบันรอบตัวกรณศึกษาแล้ว ยังพบการกระทำโดยรัฐในลักษณะปฏิบัติการข่าวสารข้อมูล (Information operations: IO) อีกด้วย กรณีดังกล่าวเกิดขึ้นกับไซตีสที่ไปร่วมกิจกรรมวิ่งไล่ลุงในวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2563 และลงรูปตนเองใส่เสื้อ “Fuck Prayuth and if you like Prayuth fuck you too” หลังจากนั้นสำนักข่าวไทยโพสต์ได้เขียนข่าวและพาดหัวข่าวว่า “คนรุ่นใหม่ใจทรมาน! ‘ลูกแก้วโนบรา’ เชิญชวน

เดินเล่นสบายๆ พร้อมกับเสื้อ F...k Prayuth ไปด้วยกันสิคะ”: 14 มกราคม 2563 - เฟซบุ๊ก Chotiros Lookkaew Naksut ของ ลูกแก้ว-โชติรส นาคสุทธิ ผู้ก่อตั้งเพจสตรีผู้หลงใหลในบทกวี เพจเจ้าแม่ และ เพจ ยั่ว-Yed เคยมีบทบาททางสิทธิ์ให้ผู้หญิงโนบรา ออกนอกบ้าน โพสต์ข้อความและรูปว่า เย็นวันอาทิตย์แบบนี้ เลิกเดินเล่นสบายๆ พร้อมกับเสื้อ F...k Prayuth ไปด้วยกันสิคะ (Thaipost, 2020)

“มันแพร่ไปตาม Page ต่างๆ เร็วมากเลย ซึ่งผิดปกติ แล้วมันเหมือนกำหนดวัน มาแล้ว พอเลยจากช่วงนั้นไปก็เงียบ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นเลย เหมือนเขาไปตาม เรื่องอื่น ไปด่าคนอื่นต่อ” (โชติรส นาคสุทธิ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563)

โพสต์ดังกล่าวถูกเผยแพร่ในหลายช่องทางและถูกตีความว่าเธอต้องการร่วมเพศกับนายประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งบิดเบือนความหมายของคำดังกล่าว โชติรสตั้งข้อสังเกตว่ามีคนใส่เสื้อลายเดียวกับเธอหลายคน แต่เธอเป็นคนเดียวที่ถูกกระทำเป็นวัตถุทางเพศและวัตถุแห่งความเกลียดชังบนโลกออนไลน์ เนื่องจากเธอมีอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งตัวเปิดเผย มีประสบการณ์การทางเพศ เขียนงานวรรณกรรมซึ่งมีเนื้อหาทางเพศ รณรงค์ ในประเด็นเพศและประชาธิปไตย

ความท้าทายในการทำให้เรื่องส่วนตัวเป็นเรื่องการเมือง

การออกมาเรียกร้องความเป็นธรรมและการออกมารณรงค์ของกรณีศึกษาทุกคนเป็นประเด็นสำคัญที่ แนวคิดสตรีนิยมพยายามทำให้สังคมเห็นว่า “เรื่องส่วนตัวคือเรื่องการเมือง” (The personal is political) วลี ดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงสตรีนิยมคลื่นลูกที่สองที่มีมุมมองว่าการจำกัดพื้นที่ของผู้หญิงให้อยู่แต่ในบ้าน ทำให้เรื่อง อำนาจในประเด็นเพศเป็นเรื่องส่วนตัว (Private sphere) ทั้งที่เป็นประเด็นการเมืองอย่างยิ่ง ทั้งๆ ที่ผู้หญิงถูกล่วงละเมิดทั้งในพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่สาธารณะ (Public sphere) การทำให้ประเด็นความรุนแรงเป็นเรื่อง ส่วนตัวทำให้ผู้หญิงอยู่สถานะของผู้ถูกกดขี่ ไม่มีทางเลือก ไม่มีกฎหมายและนโยบายปกป้องคุ้มครอง นอกจากนี้การถูกกดขี่ในมิติอื่น ได้แก่ การยุติการตั้งครรภ์ การถูกล่วงละเมิดทางเพศ ก็หาใช่เรื่องส่วนตัวที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคล แต่เป็นเรื่องที่ผู้หญิงทุกชนชั้นต่างประสบปัญหา การแลกเปลี่ยนถึงประสบการณ์เหล่านี้ ช่วยทำให้ประเด็นดังกล่าวกลายเป็นเรื่องการเมือง เพราะช่วยสร้างความตระหนักรู้ว่าเงื่อนไขของสังคมเช่นนี้ เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ (Budgeon, 2001)

การที่เรื่องความรุนแรงทางเพศถูกผลักดันให้เป็นเรื่องส่วนตัว ผู้วิจัยพบว่าวัฒนธรรมการข่มขืนที่กระทำ ต่อกรณีศึกษาทั้งก่อนและหลังการรณรงค์นั้นได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจของกรณีศึกษา 3 ใน 7 คน กรณีศึกษาคนหนึ่งต้องอยู่ในอาการของโรคซึมเศร้า เนื่องจากรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตประจำวัน เมื่อ ออกมารณรงค์ก็ตกอยู่ในภาวะวิตกกังวล ไม่สามารถรณรงค์ได้อย่างต่อเนื่อง กรณีศึกษาอีกท่านต้องเข้ารับการ รักษาทางจิตวิทยาหลังเหตุการณ์ความรุนแรง กรณีศึกษาท่านสุดท้ายพบก้อนเนื้อในมดลูกและสงสัยว่าเป็น มะเร็ง เมื่อพบว่าโครงการที่ตนเองเข้าร่วมรณรงค์ประเด็นคุกคามทางเพศในที่ทำงานถูกยุติการดำเนินงาน กะทันหัน ทำให้หมดกำลังใจในการดูแลตนเองและประสบกับภาวะหมดไฟในการทำงาน (Burn out) ในช่วง 3 เดือนสุดท้ายของการทำงาน

“จอมเจอบัญญาเหมือนวัยรุ่นหลายๆ คนที่พูดทุกอย่างที่คิดไม่ได้ เพราะกลัวว่าคนอื่นจะว่าเรา ช่วงที่ออกมาพูดเรื่องชิมเซรัาก็ได้รับคอมเมนต์ไม่ดี มีคนแคปไปด่าเม้าท์ในกรุ๊ปว่าเป็นชิมเซรั ถ้าอยู่ไม่ได้ก็ไปตายซะ ทำให้เราไม่กล้าเขียนอะไรเลย เขียนแล้วก็ลบ ไม่กล้าโพสต์ พยายามเขียนในสิ่งที่ทุกคนเห็นด้วย แต่พอเป็นแบบนั้น เราก็ก๊วยตัวตนไป ข้างในมันไม่มีพลัง สุดท้ายจอมก็คิดว่าเราต้องกล้าพูดในสิ่งที่คิด แม้จะทำให้ทุกคนเห็นด้วยไม่ได้ก็ตาม หรือตอนไปทัวร์กับ UN ที่มหาวิทยาลัยสี่แห่ง ระหว่างกลับบ้านวันสุดท้าย โบกรถแล้วแท็กซี่ไม่รับ จอมร้องไห้เลย ไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นข้างในเหมือนกัน” (จอมเทียน จันสมรค์ สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562)

งานวิจัยชิ้นนี้พบว่าวัฒนธรรมการข่มขืนพยายามเพิกเฉยและผลักให้ความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นเพียงประสบการณ์ส่วนตัว การมองไม่เห็นว่าเป็นประเด็นทางการเมืองซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่มีรากลึกจากวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ ไม่เพียงส่งผลต่อระดับปัจเจกของผู้หญิงเท่านั้น แต่ส่งผลให้องค์กรหลายแห่ง ได้แก่ โรงเรียน มหาวิทยาลัย และองค์กรที่ทำงาน ขาดมุมมองด้านเพศภาวะและไม่เห็นความสำคัญในการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเพื่อคุ้มครองเหยื่อความรุนแรง

อย่างไรก็ดีการที่กรณีศึกษาออกมาพูดเรื่องของตนเองและรณรงค์ในประเด็นดังกล่าวก็ทำให้พวกเขาถูกละเมิดความเป็นส่วนตัวและถูกคุกคามทางเพศออนไลน์ พฤติกรรมดังกล่าวเป็นการพยายามทำให้เรื่องราวของกรณีศึกษาเป็นเรื่องส่วนตัว และไม่พูดคุยถึงประเด็นดังกล่าวในฐานะที่เป็นประเด็นทางการเมือง

UN Women (2011) ได้แนะนำหลักการดำเนินงานโดยมีผู้ผ่านพ้นเป็นศูนย์กลาง (Survivor-centered approach) ไว้ว่า ผู้รอดชีวิตมีสิทธิที่จะ 1) ได้รับการปฏิบัติอย่างมีศักดิ์ศรีและได้รับความเคารพ 2) มีทางเลือกในการจัดการปัญหาความรุนแรง 3) ได้รับความเป็นส่วนตัวและความลับ 4) ไม่ถูกเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะด้วยเหตุแห่งเพศ อายุ เชื้อชาติ ความพิการ เพศวิถี สถานะเอชไอวี หรือลักษณะอื่นๆ 5) ได้รับข้อมูลที่ครอบคลุมเพื่อช่วยในการตัดสินใจว่าจะทำอะไรต่อไป ข้อค้นพบดังกล่าวจึงทำให้เห็นว่าประเด็นการให้ “ความเคารพ” และ “ความเป็นส่วนตัว” เป็นประเด็นที่สังคมยังสับสนและต้องเพิ่มความตระหนักรู้ต่อไป

สุดท้าย ผู้วิจัยเสนอแนะว่าการรื้อถอนวัฒนธรรมการข่มขืนนั้น สังคมไทยจำเป็นต้องมีการส่งเสริมการปฏิรูปการศึกษาและสถาบันการศึกษาให้มีมุมมองเพศภาวะ ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมให้มีความตระหนักรู้ในประเด็นดังกล่าว มีกระบวนการเสริมพลังขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิมนุษยชนผู้หญิงอย่างเป็นองค์รวม และสนับสนุนมิติทางสุขภาพของผู้ผ่านพ้น เพื่อลดการผลิตซ้ำวัฒนธรรมการข่มขืนและเปิดพื้นที่แห่งการรับฟังและเสริมพลังผู้ผ่านพ้นซึ่งถือเป็นเสียงสำคัญในการเปลี่ยนแปลงความรุนแรงบนฐานเพศภาวะในสังคมไทย

สรุป

ผ้าปิดปากที่ชื่อวัฒนธรรมการข่มขืนนั้นทำงานอย่างเข้มข้นกับผู้หญิงทั้งก่อนและระหว่างการรณรงค์ ผ่านการทำให้ความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเป็นเรื่องเล็กน้อย จากการยึดติดกับบรรทัดฐานทางเพศและเพศวิถีของผู้หญิงและผู้ชาย ซึ่งนำไปสู่การตำหนิเหยื่อที่ประพฤตินั้นไม่ตรงตามบรรทัดฐานทางเพศของผู้หญิงและให้ความชอบธรรมผู้กระทำเนื่องจากประพฤตินั้นตรงตามบรรทัดฐานทางเพศของผู้ชาย การยอมรับความรุนแรงบนฐานเพศสภาพผ่านความเป็นไทย ได้แก่ คำสอนเรื่องเวรกรรมในศาสนาพุทธและการเหมารวมว่าความเป็นสากลไม่อาจเข้าใจวัฒนธรรมไทยได้ และการที่เหยื่อขาดความรู้และความตระหนักรู้ในความรุนแรงที่ตนประสบทำให้ไม่อาจระบุและนิยามเหตุการณ์เหล่านั้นได้ ผลการวิจัยดังกล่าวได้สะท้อนมายาคติเกี่ยวกับเหยื่อและอาชญากรในสังคมไทยที่ยังตกอยู่ในวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ ด้านวัฒนธรรมการข่มขืนได้พยายามด้อยค่าและทำให้ผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงบนฐานเพศสภาพกลายเป็นคนอื่น (Marginalization) อีกทั้งยังพยายามยับยั้งการยกระดับประเด็นผ่านการรณรงค์ของกรณีศึกษาที่พยายามทำให้ “เรื่องส่วนตัวเป็นเรื่องการเมือง” (Personal is political) นอกจากนี้ยังพบผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกรณีศึกษาคือปัญหาทางสุขภาพร่างกายและจิตใจจากการต่อสู้เพื่อรอดชีวิตและกลับมาเป็นผู้ผ่านพ้น การเข้าใจการทำงานของผ้าปิดปากที่ชื่อวัฒนธรรมการข่มขืนผ่านงานวิจัยชิ้นนี้น่าจะช่วยให้เราเท่าทันการทำงานของวัฒนธรรมการข่มขืนซึ่งอยู่ในตัวเรา ปัจเจกบุคคล สถาบันองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่วยให้ระบุและนิยามว่าพฤติกรรมดังกล่าวคือความรุนแรง สังคมที่ตื่นรู้จะได้ช่วยกันให้ปกป้อง ไม่ซ้ำเติม และเสริมพลังเหยื่อความรุนแรงบนฐานเพศสภาพที่ยังมีมากมายในสังคมไทย

Reference

- Archavanitkul, K. & Co-organization (2009). *Kānthamngān khōṅg khruākhaī sū khoṣanāe chāeng nayobāi suk phāwa thāng phet sām dān*. In K. Archavanitkul (Ed.), *Thung wela . . . toṅg khaochai læ kækhai . . . khwāmrunræng thāng phet ‘Ēt læ thoṅg mai phrōm*. Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (In Thai).
- Armstrong, E. A., Gleckman-Krut, M., & Johnson, L. (2018). Silence, power, and inequality: An intersectional approach to sexual violence. *Annual Review of Sociology*, 44, 99–122. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-073117-041410>

Bangkok Declaration. (1967). *Final declaration of the regional meeting for asia of the world conference on human rights*.

https://www.hurights.or.jp/archives/other_documents/section1/1993/04/final-declaration-of-the-regional-meeting-for-asia-of-the-world-conference-on-human-rights.html

Brownmiller, S. (1975). *Against our will: Men, women and rape*. Ballantine.

Boonchu, F., & Mumbanchao, J. (2019). Krasǣ Me Too nai prathet̄ Thai kap kã̄n khukkham̄ thã̄ng phet̄ [Me Too flow in Thailand with sexual harassment]. *Journal of Humanities and Social Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University*, 2(1), 110-118.

<http://journal.ssru.ac.th/index.php/hssru/article/view/582/401>. (In Thai).

Buchanan, F., & Jamieson, L. (2016). Rape and sexual assault: Using an intersectional feminist lens. In S. Wendt, & N. Moulding (Eds.), *Contemporary feminisms in social work practice* (pp. 220–237). Routledge.

Budgeon, S. (2001). Emergent feminist(?) identities: Young women and the practice of micropolitics. *European Journal of Women's Studies*, 8(1), 7–28.

<https://doi.org/10.1177/135050680100800102>

Changkhwanyuen, P. (1991). *Khwāmkhit thāngkān mūang nai phra traipidok*. Chulalongkorn University (In Thai).

Chittal, N. (2015, March 27). *How social media is changing the feminist movement*. MSNBC.

<http://www.msnbc.com/msnbc/how-social-media-changing-the-feminist-movement>

Eigenberg, H., & Garland, T. (2008). Victim blaming. In L. J. Moriarty (Ed.), *Controversies in Victimology* (pp. 21–36). LexisNexis Anderson.

European Commission. (n.d.). *Gender-based violence (GBV) by definition*.

https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence/what-gender-based-violence_en

Galtung, J. (2004). *Kã̄n plian khapkhluã̄n khwāmkhatyāng dūai santiwithī*. [Transcend and transform : An introduction to conflict work]. Kobfai Pringing (In Thai).

- Khuankaew, O. (2009). *Rethinking karma, the dharma of social justice*. Silkworm books.
- Khuankaew, O. (2015). *Sēnthāng sū kān plīanplāēng phēt læ khwāmpen thammabot thān chit winyān læ kānrīanrū duāi huāchai*. Women's Wellbeing and Gender Justice Program (In Thai).
- Panya, T. (2017a, August 18). *Picture 1*. Facebook.
<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1425179090863202&set=pb.100001133735211.-2207520000.&type=3&theater>. (In Thai).
- Panya, T. (2017b, August 27). *Picture 2*. Facebook.
<https://www.facebook.com/thararat.panya/posts/1433334720047639> (In Thai).
- Posita, C. (2007). *Sāt læ sin hāēng kānwichai choēng khunnaphāp*. Amarin Printing (In Thai).
- Skinnider, M. & Garrett, S. (2017). *Kānphichāranā khadī khwāmkhaochai rūāng kāntōpsanōng khōng krabūānkān yuttham thāng 'āyā tō khwāmrunrāēng thāng phēt nai prathēt Thai læ prathēt Wiātām*. Thailand Institute of Justice (TIJ). (in Thai).
- Southern Connecticut State University. (n.d.). *Rape culture, victim blaming, and the facts*.
<https://www.southernct.edu/sexual-misconduct/facts>
- Stubbs-Richardson, M., Rader, N., & Cosby, A. (2018). Tweeting rape culture: Examining portrayals of victim blaming in discussions of sexual assault cases on Twitter. *Feminism & Psychology*, 28(1), 90-108. <https://doi.org/10.1177/0959353517715874>
- Thaipost. (2020, January 14). *Khon run mai chai sām ! ' lukkæo nōprā ' choēn chuān dæēn len sabāi sabāi phrōm kap ...k Prayuth pai duāi kan si kha*.
<https://www.thaipost.net/main/detail/54490>. (In Thai).
- UN Woman. (2011, February 25). *Survivor-centred approach*.
<http://www.endvawnow.org/en/articles/652-survivor-centred-approach.html>
- World Health Organization. (2021). *Violence against women*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>

Women and Men Progressive Movement Foundation. (2017). *Phœī phon samruāt phop phūying nai กทม. - parimonthon kwā sām̄siphok kō̄kā thūk khukkām thāng phēt bon rot sāt̄hā̄rana*. <http://www.wmp.or.th/contents/view/154#.Weg-0WiCw2w> (In Thai).

Women and Men Progressive Movement Foundation. (2020, June 15). *Chut māyā khati phit phit thī sangkhom chūā læ tī trā rūāng " khomkhūn "* [Image attached]. Facebook. <https://www.facebook.com/wmpsocial/photos/a.856048954523498/2872244642903909/?type=3> (In Thai).